

Spis treści

Wprowadzenie	9
STUDIA I ANALIZY	
Daniel Mider	
Bariery nauki. Szkic o epistemologicznych granicach ludzkiego poznania	13
Sebastian Kozłowski	
Znaczenie empirii jako podstawy wyjaśniania, prognozowaniemi praktyki w naukach społecznych	27
Ewa Maria Marciniak	
Prolegomena do politologii jakościowej	50
Wojciech Łukowski	
Etnografia wielostanowiskowa: inspiracje metodologiczne do badań nad politycznością	71
Przemysław Potocki, Izabela Lassota	
Jakościowa analiza porównawcza (QCA) jako nowa metoda badawcza w nauce o polityce: zarys zagadnienia	99
Konrad Kuźma	
Badanie wyborcze realizowane w dniu wyborów prezydenckich w 2010 roku jako przykład badania realizowanego w miejscu publicznym	125
Adam Kądziela	
Metodologia badań postaw politycznych młodzieży w świetle badań empirycznych	141
Wojciech Mincewicz	
Kryptowaluty jako obiekt badań w naukach społecznych – obszary empirycznej eksploracji	163

Jerzy Ciechański	
Multikulturalizm: ewolucja dyskursu	181
Diana Stelowska-Morgulec	
Politycy na Twitterze. Analiza wpisów czołowych amerykańskich polityków w serwisie Twitter	202
Izabela Nogawica	
Manipulacja obrazem Ukrainy jako element rosyjskiej propagandy. Przykład «Rassijskoj Gaziety»	222
Łukasz Buczkowski	
Poselski immunitet formalny w dyskusjach parlamentarnych (na przykładzie Druku nr 433/VI kad.)	235
Magdalena Suska	
Zasada kadencyjności organów jednostek samorządu terytorialnego	252
Aneta Dawidowicz	
Akademickie periodyki narodowe. Z dziejów prasy Narodowej Demokracji (do 1939 roku)	262
Radosław Zenderowski, Karolina Skobejko	
Chorwacja wobec Inicjatywy Trójmorza	280
Robert Łoś	
Siła Brazylii we współczesnym świecie	302
Sebastian Dorywalski, Oleksandr Veretilnyk	
Dekada niepodległości Sudanu Południowego. Od weak state do collapsed state	320
Anton Poliszczuk	
Ukraine's foreign trade: measuring dichotomies between East and West	334

RECENZJE

Luciano Bardi, Wojciech Gagattek, Carine Germond, Karl Magnus Johansson, Wolfram Keiser, Silvia Sassano, <i>The European Ambition. The Group of the European People's Party and European Integration</i> (Małgorzata Kaczorowska)	352
Karol B. Janowski, <i>Kultura polityczna Polaków. Między integracją a konfliktem</i> (Tomasz Rawski)	363
Ofer Fridman, <i>Russian 'Hybrid Warfare': Resurgence and Politicisation</i> (Lilit Hayrapetyan)	373

Contents

Introduction	9
STUDIES AND ANALYSIS	
Daniel Mider	
Barriers of science. A sketch of the epistemological limits of human knowledge	13
Sebastian Kozłowski	
The importance of empiricity as the basis for explaining, forecasting and practice in social sciences	27
Ewa Maria Marciniak	
Prolegomena of qualitative political science	50
Wojciech Łukowski	
Multi-sited ethnography: methodological inspirations for research in political science	71
Przemysław Potocki, Izabela Lassota	
Qualitative Comparative Analysis (QCA) as the new research method in political science: an outline of the issue	99
Konrad Kuźma	
Election survey carried out on the presidential election in 2010 as an example of a survey carried out in a public place ..	125
Adam Kądziela	
Methodology of political attitudes research towards empirical studies	141
Wojciech Mincewicz	
Cryptocurrencies as an object of research in social sciences – areas of empirical exploration	163

Jerzy Ciechański	
Multikulturalism: Evolution of Discours	181
Diana Stelowska-Morgulec	
Politicians on Twitter. Analysis of leading American politicians’ posts on Twitter	202
Izabela Nogawica	
Manipulating the image of Ukraine as part of Russian propaganda. The example of «Rossiyskaya Gazeta»	222
Łukasz Buczkowski	
MP’s formal immunity in parliamentary discussions (as exemplified by Print No. 433 / VI term)	235
Magdalena Suska	
Term of office of local government units	252
Aneta Dawidowicz	
National academic periodicals: from the history of the National Democracy press (up to the year 1939)	262
Radosław Zenderowski, Karolina Skobejko	
Croatia and the Three Seas Initiative	280
Robert Łoś	
The power of contemporary Brasil	302
Sebastian Dorywalski, Oleksandr Veretilnyk	
South Sudan’s decade of independence. From weak state to collapsed state	320
Anton Poliszczuk	
Ukraine’s foreign trade: measuring dichotomies between East and West	334

REVIEWS

Luciano Bardi, Wojciech Gagattek, Carine Germond, Karl Magnus Johansson, Wolfram Keiser, Silvia Sassano, <i>The European Ambition. The Group of the European People’s Party and European Integration</i> (Małgorzata Kaczorowska)	352
Karol B. Janowski, <i>Political culture of Poles. Between integration and conflict</i> (Tomasz Rawski)	363
Ofer Fridman, <i>Russian ‘Hybrid Warfare’: Resurgence and Politicisation</i> (Lilit Hayrapetyan)	373

Wprowadzenie

Metodologia nauk o polityce w ciągu ostatnich dziesięciu, a może kilkunastu lat wyraźnie się rozwinęła i ten proces będzie dalej postępować. Nauki o polityce od dłuższego czasu wchodzą w nowe obszary badań. Przykładowo – to już nie jest tylko analiza kampanii wyborczych – ale ich mechanizmów, wykorzystania nowych mediów, także portali społecznościowych. *Portfolio* metod w dzisiejszym czasie jest zresztą nieograniczone. Rozwijają się także zajęcia dydaktyczne dotyczące metodologii oraz prezentujące rozmaite metody i techniki badawcze, które politolodzy stosują i mogą wykorzystywać.

Warto jednak wspomnieć, że w kwestiach metodycznych w nauce zaobserwować można – nie tylko w Polsce – zjawisko istnienia metod i metodologii ogółu nauk społecznych. Metody dyfundują, przenikają się i raczej trudno powiedzieć, że istnieją zupełnie inne metody stosowane przez politologów, socjologów, specjalistów od marketingu, czy nauk o zarządzaniu. Różnice między tymi dyscyplinami dotyczą w większym stopniu przedmiotu i zakresu merytorycznego badań. Z drugiej jednak strony można się zastanawiać się, czy rzeczywiście ów obiekt badań jest tak bardzo różny, czy bardziej chodzi o podejście. Zjawiska polityczne badają politolodzy, ale nie można odmówić prawa zajmowania się nimi na przykład socjologom. Tyle, że politolodzy będą się bardziej koncentrowali na mechanizmach polityki i funkcjonowaniu instytucji politycznych, a socjologowie polityki na uczestnictwie grup społecznych i obywateli w polityce, czy wartościach internalizowanych przez uczestników systemu politycznego. Między tymi sposobami podejścia nie ma jakiegś jednoznacznie wyznaczonej linii podziału.

Warto może przywołać określenie Roberta K. Mertona mówiące o tym, że nie ma dobrej teorii bez empirii i nie ma dobrej empirii bez stosownej podstawy teoretycznej. Kontynuując ten wątek politolog powinien umiejętnie łączyć rozważania teoretyczne z podstawami empirycznymi i odwrotnie, realizując badania empiryczne pamiętać od podstawach teoretycznych i potrafić interpretować uzyskane wyniki nie tylko w sposób bezpośrednio zebranych danych, ale osadzonych w „tkance” koncepcji teoretycznych.

W naukach o polityce i wśród ekspertów zajmujących się marketingiem politycznym pojawiły się i rozwijają badania neuromarketingowe. Jest to badanie reakcji mózgu (technika EEG) na różne bodźce, takie na przykład, jak: filmy prezentujące partie, polityków, reklamy polityczne, wystąpienia kandydatów, zdjęcia billboardy itp. Obecnie częściej te metody (łącznie z *eyetrackingiem*, czy mimioografią) są wykorzystywane w praktyce marketingu politycznego, ale stanowią (lub raczej mogą stanowić) również niewyczerpane źródło badań w sferze nauk o polityce.

Niniejszy tom udowadnia, że w naukach o polityce dysponujemy już bardzo szerokim *spectrum* metod *sensu largo* i metod *sensu stricto* (czyli technik badawczych). Od rozpatrywania epistemologicznych i ontologicznych aspektów badań politologicznych po szczegółowe rodzaje badań. Od badań kwantyfikujących zjawiska ze sfery politycznej, jak choćby świadomość polityczna, kultura polityczna, czy partycypacja polityczna po badania jakościowe. Nauki o polityce korzystają także i mogą korzystać z sięgających dwóch poprzednich wieków (a zawsze interesujących) badań etnograficznych. Do nauk o polityce wprowadzono również bogate instrumentarium technik analitycznych i wysublimowanych metod analiz wyników badań ilościowych¹ z zastosowaniem najnowszych wersji oprogramowania służącego badaniem zależności i interkorelacji. Nowe możliwości stwarzają nowe media. To nie tylko badania przy zastosowaniu Internetu. Metody badań *on-line*, zwykle realizowane na panelach internetowych (CAWI), ale to również analiza mediów społecznościowych, wirtualne badania fokusowe (V-FGI) synchroniczne lub asynchroniczne. Listę możliwych do wykorzystania przez politologa (i stosowanych) metod można by mnożyć. O wielu z tych elementów można się dowiedzieć z tego tomu.

Tom otwiera tekst Daniela Midera zawierający refleksję z zakresu filozofii nauki nad obiektywnymi ograniczeniami i barierami ludzkiego poznania. Wielowymiarowej analizie poddano czynniki uniemożliwiające lub w istotny limitujące rozwój szeroko pojętej nauki. Autor omawia bariery psychospołeczne, biologiczne, polityczne, zasobów oraz finalnego charakteru nauki. Bariery biologiczne dotyczą zmysłowego wyposażenia jednostki ludzkiej w kontekście jej możliwości poznawczych. Bariery psychospołeczne wyznaczone są przez warunki funkcjonowania społeczeństw

¹ Między innymi: D. Mider, A. Marcinkowska, *Analiza danych ilościowych dla politologów: praktyczne wprowadzenie z wykorzystaniem programu GNU PSPP, ACAD*, Warszawa 2013; *Cyberpolitologia: badanie polityki w Internecie*, D. Mider, A. Maksimowicz (red. nauk.), ACAD, Warszawa 2013.

ludzkich. Z kolei bariery zasobów odnoszą się do fizycznych ograniczeń – rezerw ekonomicznych i energetycznych, jakie mogą być przeznaczane na działalność o charakterze naukowym. Ostatnie z zagadnień – problem zakresu nauki rozumiany jest jako skończony zakres tajemnic samej nauki – fakt ograniczonej liczby możliwych odkryć. Tekst posiada istotny walor futurologiczny i ma charakter szkicu, który choć punktuje najistotniejsze elementy limitujące naukę, to jednak nie posiada założeń, ani możliwości wyczerpującego opisu żadnego z nich.

Sebastian Kozłowski w tekście zatytułowanym *Znaczenie empirii jako podstawy wyjaśniania, prognozowania i praktyki w naukach społecznych* dokonuje wkładu teoretycznego w rozwój metodologii politologii podejmując pogłębioną refleksję nad fundamentami, na których opierają się współczesne ustalenia naukowe. Osią jego rozwiązań jest długotrwały i zaciekły spór popleczników paradygmatu scjentyistycznego, osadzonego na gruncie empiryzmu usytuowanego w nurcie neopozytywistycznym z pretorianami postmodernistycznego interpretacjonizmu, usytuowanego w ramach paradygmatu hermeneutycznego. Szczególnie warta polecenia jest refleksja dotycząca wykorzystania intuicji w działaniach naukowych, jak również szereg rozważań dotyczących postulatu standaryzacji metodologii badań empirycznych.

Szczególnie wartym polecenia Czytelnikom tekstem jest *Prolegomena do politologii jakościowej* Ewy Marii Marciniak. Rozwijanie paradygmatu politologii jakościowej na rodzimym gruncie należy powitać z zadowoleniem, bowiem w zachodniej politologii cieszyć można się doskonale i rygorystycznie rozwiniętym obszarem tych badań (*vide*: czterotomowe *Qualitative Research in Political Science* wydawnictwa Sage), a także istniejącym już konsensusem pomiędzy badaczami jakościowymi i ilościowymi uznającymi jednolitą logikę wnioskowania w obu paradygmatach oraz zgadzającymi się, że różnice pomiędzy tymi dwiema „tradycjami” są tylko stylistyczne, a metodologicznie i merytorycznie mało istotne. Tekst należy zarekomendować każdemu politologowi pragnącemu wdrożyć badania o charakterze jakościowym, albowiem intensyfikuje on metodologiczną samoświadomość badacza. Jest o tyle istotne, że nader często metody jakościowe stosowane są – niestety – jako dodatek lub uzupełnienie do badań ilościowych, nie zaś jako samodzielna metoda badawcza.

Wojciech Łukowski to niestrudzony popularyzator metod etnograficznych w politologii. Przygotowany przezeń tekst zawiera próbę zaprezentowania ważkiego potencjału poznawczego, który zawiera się w wykorzystaniu etnografii wielostanowiskowej (*multi-sided ethnography*) do badań nad polityką oraz badaniem polityczności (tego, co polityczne

– *das Politische*). Użyteczność tego podejścia została zilustrowana w oparciu o badania nad mobilnością społeczną i przestrzenną mieszkańców małego miasta prowadzone przy wykorzystaniu tej metody.

Przemysław Potocki i Izabela Lassota przygotowali udane systematyczne omówienie założeń teoretycznych i empirycznych aspektów stosowania jakościowej analizy porównawczej (QCA). Przedłożono Czytelnikom zarówno procedurę stosowania tej metody, jej wady i zalety, a także – co istotne – propozycję zastosowania tej metody badawczej jako alternatywy dla podejścia ilościowego w nauce o polityce. Artykuł zawiera również rodzime i zagraniczne studia przypadków jej implementacji w procesie badawczym.

Konrad Kuźma w artykule *Badanie wyborcze realizowane w dniu wyborów prezydenckich w 2010 roku jako przykład badania realizowanego w miejscu publicznym* analizuje wady i zalety rozwiązań badawczych zastosowanych w czasie wyborów prezydenckich w 2010 roku wprowadza nas w świat komercyjnych pomiarów ilościowych, do których politolog *volens nolens* musi się odwoływać, a nawet na nich polegać.

Adam Kądziela w swojej publikacji wykonał systematycznie i niewątpliwie potrzebną pracę polegającą na wskazaniu istotnych cech i etapów ilościowego badania empirycznego. Uczynił to na podstawie studium przypadku badań własnych – partycypacji politycznej młodzieży, tematyki lokującej się w głównym nurcie politologii.

Wojciech Mincewicz dokonał uporządkowania i strukturyzacji nowego, obszaru badawczego, jakim jest zjawisko kryptowalut w perspektywie badań na potrzeby nauk politycznych. Tematyka, którą zajął się ów młody uczonek, związana z kryptowalutami i blockchainem jest nie do przecenienia, bowiem znajdujemy się u progu technologicznej rewolucji, która prawdopodobnie przewartościuje świat globalnej ekonomii, polityki, a w efekcie również kultury. Po Internecie Rzeczy, przychodzi czas na Internet Bezpieczeństwa, bo taką właśnie obietnicę niesie ze sobą ta technologia.

Teksty odnoszące się do zagadnień metodologicznych uzupełniają artykuły naukowe traktujące o szczegółowych zagadnieniach politologicznych.

Jan Garlicki